

Gaziname: Dağılma, İbrahim (2024). "Hanzala U Hikayeya Zazaki Ê Hanzalayı".

Kadim Akademi SBD, C (8), S.1, s.59 – 72

<https://doi.org/10.55805/kadimsbd.1452317>

Cureyê gotarê: Gotara lêkolînê

Dîroka Serlêdana Gotarê: 28.03.2024

Dîroka qebûlkirina qotarê:02.07.2024

HANZALA U HİKAYEYA ZAZAKÎ Ê HANZALAYÎ

HANZALA VE ZAZACA HANZALA HİKÂYESİ

İbrahim Dağılma*

Kılmvate

Ina meqale, kitabê hikâyeye Zazaki ê Vîndîbîyaye dî hikayeya Hanzalayı ra veciyaya. Hanzala, motişê zulim u destsernayışê Filistin ser yo qehremanê karikatürî o. Zaf mıntıqayı mazlumi ino karikatür ra xu ri yo hisse vecênî. Çunki Zazayı zi bı serran seba zıwan, şınasname u mensubiyetê xu inkar biyi, asimile biyi u inan tada diyo. Nuştoği hikayeyanê binan ê kitabî dî ini tengıyan ra behs keno. Bı hikayeya Hanzalayı zi benateyê şaranê Zazayan u Filistinijan dî hetê cuyış u qederi ra yo tekili runeno.

Sınori qasê tarixê insanıyet kon i. İni sınori vıraşteyi seserran ra heta eyro insanan, welatan u heyatan yobinan ra ciya keni u qerfneni. Vılabıyayışê fıkrê militî u neteweyî ra ver zey ku, ware u çemi sınori tebiyî estbî. İlankerdışê dewletanê miliyan ra dima cayê sinoranê tebiyan zey dêsa, telanê teleyinan, eraziyanê mayinan u suran sinoranê vıraşteyan gureto. İni sınori vıraşteyi insanan u insanıyet decneni, yobinan ra keni ciya u politikaya êbinvinayışi ri beni sebeb. Sınori vıraşteyi seba politikayanê miliyan u teşuşıya emniyeti ameyî vıraştış; labelê şaran xu miyan dî ini sınori çırre qebul nikerdi u ver bı ini sinoran dî veciyayı. İnsanani ini sınori verê azadiyan dî yo bend, verguretış u êbinvinayış diyi u inay ra verê ini sinoran dî veciyayı u sare dayo wera. İsyân serê dêsan u sinoran dî xu ramoto u wext ra virê cematki dî ca gureto. Hanzala zi ê sinor u dêsi işğali ki doruverê şarê Filistin di runıyayı verê inan dî sarewedartışi ri yo mocnak o. Hanzala, vervecayışê ini sinoran u dêsan sera yo misal a. İna xebat dî hikayeya Hanzalıyi ê Zazaki sera qerekerê Hanzalayı ana verê çımanê wendakaran.

Kelimeyi Mıfteyi: Hanzala, Karikatür, Mocnak, Naci el-Ali, Filistin

* Dr. Lecturer Endama Zanîngeha Çewlikê, Fakulteya Huner û Zanistê, Beşa Zıman û Edebiyata Rojhilat, Zıman û Edebiyata Zazayı, E-mail: idağılma@bingöl.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6521-119X?lang=en>

Atıf: Dağılma, İbrahim (2024). Hanzala ve Zazaca Hanzala Hikâyesi".

Kadim Akademi SBD, C (8), S.1, s.59 – 72

<https://doi.org/10.55805/kadimsbd.1452317>

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Makale Başvuru Tarihi: 28.03.2024

Makale Kabul Tarihi: 02.07.2024

HANZALA U HİKAYEYA ZAZAKİ Ê HANZALAYİ HANZALA VE ZAZACA HANZALA HİKÂYESİ

İbrahim Dağılma**

Özet

Bu makalenin çıkış noktası Zazaca Vîndîbîyaye adlı hikâye kitabındaki Hanzala isimli hikâyedir. Hanzala, Filistin'deki zulmü, işgali gösterme amaçlı bir karikatür kahramanıdır. Bu çizgi kahraman üzerinden birçok mazlum coğrafya kendine çıkarım yapmaktadır. Zaza halkı da on yıllar boyunca dili, kimliği ve aidiyeti üzerinden 'inkâr edildi, asimilasyon politikalarına maruz bırakıldı. Yazar, kitabın diğer hikâyelerinde Zaza halkının yaşadığı bu sıkıntıları ele almış. Hanzala hikâyesi ile de Zaza halkı ve Filistin halkı arasında bir benzerlik kurmak istemiştir.

Sınırlar, insanlık tarihi kadar eskidir. Bu yapay sınırlar asırlardır, insanları, vatanları ve hayatları birbirinden ayırmaktadır. Ulus devlet düşüncesi gelişmeden önce sınırlar dağ, ova, nehir gibi doğal sınırlardı. Ulus devletlerin ilanıyla doğal sınırlar yerini insanı ve insanlığı acıtan, ayıran ve ötekileştiren duvar, dikenli tel, sur ve mayınlı arazi gibi yapay sınırlara bıraktı. Yapay sınırlar birer ulus devlet politikası ve güvenlik endişeli kararlar olarak çizilmiş olsa da halklar nazarında karşılık bulmamış ve kabul edilmemiştir. Bu sınırları özgürlüklerin önünde bir engel, kısıtlama ve ötekileştirme olarak algılayan insanlar bir karşı çıkış sergilemiş ve bir isyana bürünmüştür. Duvarlar ve sınırlar üzerinden somutlaşan isyan, zamanla bir toplumsal hafızaya dönüşmüştür. Hanzala da Filistin halkının etrafına örülen işgal sınırları ve duvarlarına karşı isyanın bir yansımasıdır. Bu çalışmada, sınırları ve duvarları reddeden bir duruş olarak karşımıza çıkan Hanzala hikâyesi, Zazaca Hanzala isimli hikâye üzerinden ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hanzala, Karikatür, Sembol, Naci el-Ali, Filistin

** Dr. Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatı, Zaza Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Email: idaqilma@bingol.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6521-119X?lang=en>

Citation: Dağılma, İbrahim (2024). Hanzala and the Zazaki Hanzala Story".

Kadim Akademi SBD, C (8), S.1, s.59 – 72

<https://doi.org/10.55805/kadimsbd.1452317>

Article Type: Research Article

Application Date: 28.03.2024

Accepted Date: 02.07.2024

HANZALA U HİKAYEYA ZAZAKI Ê HANZALAYI HANZALA AND THE STORY OF HANZALA IN ZAZAKI

İbrahim Dağılma***

Abstract

The starting point of this article is the story named Hanzala in the Zazaki story book Vîndîbîyaye . Hanzala is a cartoon character intended to show the oppression and occupation in Palestine. Many oppressed geographies draw conclusions from this cartoon hero. For decades, The Zaza people have been denied and subjected to assimilation policies based on their language and identity. The author discusses these troubles experienced by the Zaza people in other stories of the book. With the story of Hanzala, he intends to establish a similarity between the Zaza people and the Palestinian people. Borders are as old as human history. These artificial borders have been separating people, homelands, and lives from each other for centuries. Before the idea of a nation state developed, borders were natural borders such as mountains, plains, and rivers. With the declaration of nation states, natural borders were replaced by artificial borders such as walls, barbed wire, fortifications, and minefields that hurted, separated and alienated people and humanity. Although artificial borders were drawn as a result of nation-state policies and security-concerned decisions, they were not responded to and accepted by the people. People who perceived these borders as restriction, marginalization, and obstacle to freedom showed opposition and rebellion. The rebellion that was materialized through walls and borders turned into a social memory over time. Hanzala is also a reflection of the rebellion against the occupation borders and walls built around the Palestinian people. In this study, the Hanzala story, which appears as a stance that rejects borders and walls, will be discussed through the Zazaki story called Hanzala.

Key Words: Hanzala, Cartoon, Symbol, Naci al-Ali, Palestine

*** Prof. Dr. Lecturer. Prof. Dr., Bingöl University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Oriental Languages and Literature, Department of Zaza Language and Literature, E-mail: idağılma@bingöl.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6521-119X?lang=en>

Destpêk

Tarixê zaf miletan dı qehremani ca geni. Ini qehremani qey şar u mileta xu erca, qimetdar u merxas i; çunki inan qey zori, tengi u zehmetiya şarê xu mesuliyet gureto xu ser, mîcadele kerdo u netice dı mileta xu musibet ra xelîsnayo. Milet zi wayır veciyaya ini qehremanan, ê nikerdi xu vira. Dora heyatê ini qehremanan dı destan, efsaneyi viraştî, roman u hikayeyi nuştî u filmi ontî. Ini qehremani eğleb raşt i u miyanê a millet dı cuyayî. Rê rê zi qehramani xeyali ameyî viraştîş u ini qehremani fikir, hiş, vir u mîcadeleyê şarê xu ri biyi rayber u misal. Ino çarçewa dı Hanzala qey mîcadele u vervecayîşê şarê Filistinî yo qehramano xeyali yo. Hanzala yo karikatur o u hema çîckêk o. Viraştogê ino karikaturî Naci el-Ali yo. Naci el-Ali, bî ino eserê xuyo bî huner hetê xu belu kerdo u vervecayîş u protestoya xu yo şeklo tesirker dı ramoto.¹

Hanzala, sînoranê hişê tutê/hemwelatê mequl şano ra u yo hemwelato ğemwar, birindar, heridiyaye u egiş hişî insanan dı ca geno. Hanzala, her tîm warway gêreno u wî işğalê İsrailî ra xelîsiyayîş ser qey mîcadeleyê Filistinîyan sembolî tor muhim o. Hanzala yo tuto des serri yo u ma karikaturan dı riyê ey nivinenî. Her tîm hetê pey ra resim beno. Ino hal, yo vervecayîş u redkerdiş o. Riyê Hanzala heta azadiya Filistinî açarnayê u lîmtî moneno u heta Filistin azad mebo Hanzala karikaturan dı ino hal sera êseno. Bî serran ma fotoğrafan dı miyanê tikotîşan u bombayan dı ciniyan, cumiyerdan u tutanê Filistinîyan vinenî u ini oniyenî ma ra. Ma çendêk bionî ini fotoğrafan ma musenî ino halo ğidar. Dec u mergî tepiya manenî u ma bî halo rehet dı sıbayan ri lêr kenî.² La Hanzala hîna niyo. Wî nioniyeno ma ra, wî oniyeno xu vera. Ma riyê ey nivinenî; la verê ey dı yo wexto vîyerte u ameyeyo xîrabe, enqaz u dehşetî estî. Ini enkazî bî felaketan u musibetan dekerdeyî. Hanzala, oniyayîşê temaşakaran ri wekiltî kenî. Ina wekiltî dı wî zey yo tut u hemwelatê mequl, keyweş nivîndeno ma ri mesajê biwelatî u bicayî dano.³ Hanzala, pê paştî xuya ma kerde ê ki biwayır u biwelatî yê, ê ki êbin yenî vînayîş u ê ki bî destê quwet u iqtidar fetîliyenî inan temsil kenî. La Hanzala bî ino vîndertîşê xuyo esil u heridiyaye yo mesaj dano. Wî wazeno merdumanê mezluman, insananê mağduran bîdo leqneyîş u pê inan merkezê zulimî bîraşano u serbîn bikero. Hanzala, yo karikaturî yo u ino karikatur ser tercubeyê temaşayî kulturê fotoğrafî u resimî zey şeklanê wendîşê metinan xu zere dı tikê zoriyan u zehmetan hevînenî.

Edebiyatê Zazakî zi hetê mewzuyan ra edebiyatê Filistinîyan ra dur niyo. Wîrdî edebiyatî zi doruverê dec u derdê şarî xu dı vîrazîyayî u xu dayo şînasnayîş. Şarê Zazayan zi bî serran

¹ Huzeyfe Kıvrak, "Naci el Ali'nin 'Hanzala' Karikatürleri!" *Genç Dergisi*, Erişim: 05 Mart 2024. <http://gencdergisi.com/8223-naci-el-alinin-hanzalakarikaturleri.html>.

² Walter Benjamin, *Son Bakışta Aşk*, trc. Ahmet Doğukan vd (İstanbul: Metis Yayınları, 2018), 47-48.

³ Zeynep Turan, "Görsel Kültürde Çocuk: Direnen Çocuk Jestleri Üzerine", *Reflektif Journal of Social Sciences*, 4/3 (2023): 607-619.

mıntıqaya xu dî hetê zıwan, kami u baweriya xu otoriter, iqtidar u dezgeyan ra tada diyo, zehmet anto u ameyî inkarkerdiş. Şarê Filistin zi ina seserr esto vercu destê İngilizan ra dima zi destê siyonistan ra zulim vineno, qetîl beno, welatê inan işğal biyo u dest runiyeno keye u malê inan ser. Nuştoğ Lorîn Demîrel zi ina wertağiya wîrdi miletan ser hikayeya Hanzalayî nuşta.⁴

Ina xebata ma zi hetêk ra wendişê metinan, aridayişê melumatan ser hikâyeye Hanzala sera yo kritik o, hetêk ra wendiş u onayişê karikaturanê Hanzala sera yo tesbitkerdiş o. Xebata bî metodanê cigêrayişê nitel ê aridayişê mehsulan amiya viraştîş. Xebat, xu zere dî tîkê tengiyan zi hewînenâ; çunki kareketerê Hanzala sera zaf xebati akademiki çini yi. Inay ra xebat, hikayeya Hanzala ê Zazaki gureto merkezê xu. İta ra zi karikaturê Hanzala ser yo daşinasnayîş vîraziyayo.

1. HANZALA U HİKAYEYA ZAZAKÎ Ê HANZALAYÎ

1.1 Naci el Ali u Hanzala

Naci el-Ali, yo merdumo Fılistinîj o u karikaturvîraz o. Naci el-Ali, serra 1938 dî dadiya xu ra biyo. Wext Naci el-Ali, beno des serri İsrail, erzena dewa inan ser u dew ser ra bin kena xırabe. Wî u keyeyê inan nefiy/surgun beni Lubnan. Bî serran qampanê multeciyan dî moneno Hetêk ra welatê xu ra ciyabiyîş, hetêk ra surgun u hetêk ra zor u zehmetiya maciri Naci el-Ali ri zaf gıran yena. Wî, ini serran dî qebiliyetê xuyê karikatur viraştîşi kîfş keno u ça dî yo dês vineno heyat u cuyîşê xu ra resiman dêsan dî vîrazeno. Qehramanê ey Hanzala ini serran dî veciyeno werte. A serra ki Hanzala çîrrê nibeno pil u her tîm hîna qîc u des serri maneno. Qehremanê ey zi zey Naci el-Ali qîckek o u des serri yo. Hanzala ê serran ra heta eyro mîcadele u sarewedartîşê Filistin ri beno yo mocnak u emsal. A serr ra heta eyro riyê Hanzala insanan ra çarnayeyo u pêyê xu dayo insanan. Hanzala bî ino vîndertîşê xu ê insanan ra heridiyayo ki êyi verê zulmê siyonistan dî veng nivecêni, ino işğali ri itiraz nîkeni. Hem zi bî ino vîndertîş, ino weziyetê inan protesto keno.⁵

Naci el-Ali, wextê maciri dî qetliamê Sabra u Şatilla ri bî çîmanê xu beno şahad. O serra 1959 dî Lubnan dî Akademiya Seneti dî qeydê xu vîrazeno. La şert u weziyeti maciri zaf zor u zehmet i. Inay ra wî ino tedrisê xu nîme ra ca verdeno. Wî dîram u trajediyê xu u şarê xu qîckêkiya xu ra kağıdan u dêsan sera şêklê resiman u karikaturan dî ramocneno.

Naci el-Ali, serra 1963 dî şîno Kuveyt u uca dî rocnamegeri keno. Serra 1974 dî pêseroka Sefir dî gureyeno. Ina pêserok Rocveteyo Miyan pêserokêka zaf muhim a. Serra 1979 dî beno serêkê Piyayiya Karikaturvîrazanê ê Eraban. U yo wexto kîlm dî beno karikaturvîrazo namdar. Ey bî henzeran karikaturi viraştî. Karikaturi ey her cayê dunya dî beni vîla. Ino namdari

⁴ Lorîn Demîrel, *Vindîbiyaye*, (İstanbul: Weşanxaneyê Vateyi, 2014), 17-21.

⁵ Ayşe Olgun, "Devrimci Bir Karikatürist: Naci el-Ali", *İNSANMER*, Erişim: 13 Mart 2024. https://insamer.com/tr/devrimci-bir-karikaturist-naci-el-ali_128.html.

u mîcadeleyê ey ra siyonisti zaf ecîz benî u terseni. Inay ra ajanan fineni ey u keyeyê ey dîma. Ey, bî kıştîş tersneni, tehdit kenî.⁶

Naci el-Ali, zewicyayebî u bî nameyanê Xalid, Usame, Leyla u Cudi çar oladi ey esti. İta ra 37 serri vercu 22 Temuzê serra 1987 dî Naci el-Ali keyeyê xu ra veciyeno hetê buroya xu şîno. Wî o wext Londra dî cuyeno. MOSSAD verê ey gena u guleyan varnena ey ri. Naci el-Ali ino galeştîş ser mîlê xu ra beno bîrindar. Qasê 38 roci neweşxane dî maneno u 29 Tebağî ê serra 1987 dî wefat keno. Naci el-Ali, wext beno bîrindar Londra dî yo rocname dî xebitiyeno Mergê ey ra yo serr dima Piyayiya Neşîrkeranê Rocnameyanê ê Dunya Paris dî 'Xelayê Azadiya Qelema Zerrin' u unwanê 'Seserra Heta Eyro Karikaturvîrazanê Pîlan ra Yo' dana Naci el-Ali. Japonya dî yo rocname zi ey 'Des Karikaturvîrazanê holan ra yo' qebul keno Ey zereyê 49 serranê heyatê xu dî 40 henzari ra zêd karikaturi viraştî.⁷

Dunya eyro seni zulimanê ğîdaran u işğalanê neheqan ver veng nivecena kıştîşê Naci el-Ali dî zi tu kesi ra yo veng niveciya u itiraz nibî. Naci el-Ali, des serranê xu ra dima çîrrê Filistin nidi; la ey xu dîma hîna yo mocnak u emsalo rînd verda. Ino mocnak, Hanzala yo u Hanzala her tîm zulimê gunweran ri şahadi keno. Hanzala, bî cîlanê xuyî dîryayeyan u pinekerdeyan hema zi paweno ki wa insani verê zulimi dî bibiyê hayidar u wa zulim bîqediyoyê.⁸

Naci el-Ali, kıştîşê xu ra yo mudeyo kîlm ver eseranê xu dano dostê xuyê ressam Hani Mazhari. Wî wazeno, Mazhar wayîrê ini eseran bîveciyo u inan mehfezî bîkero. Ino xîsus dî Hani Mazhar ini çîyan vano: "Ali, welatê xu Filistin ra hem zi İsrailî ra tehdîdê kıştîşî guretên. Ey inay ra eseri xu mî ri emanet kerdi... Ali, qasê senetê xu hetê şexsiyet ra zi merdumo kamîl u maqul bî. Çî wext qal biameyên Filistin ser ey zîxma zîxm mîneqeşa kerdên. Problemanê dunya ri biyen tekildar u eseranê xu dî zulîm eşkera kerdên. Ey heyatê xu dewayê Filistinî ri weqf kerdbî. Çî kerdên wa bîkerdên rîna eqlê ey dî her tîm Filistin ca guretên." Goreyê vateyê Mazhari, Naci El-Ali hunermendanê Filistinîjan ra tehdîti kıştîşî guretên u inay her tîm mî ra vatên. Mazhar, ino xîsus dî hîna yo vîrameyîşê xu ra behs keno: "Hewêk, yo şexis amebî ziyaretiya Naciye. Naci ey dîr qasê dî seati qîsey kerd. Ey, ino miyerîki ra yo halo ğerîb puwet u venda mî. Ini çîyan ra tîkê eseranê xu dî behs kerdbî... Wext Ali Kuveyt ra şîyên İngiltere mî wî kerd raywan. Mî ra va 'Mî kışeni.'. Hukümetê Kuveyt zi Naci el-Ali tehdit kerdên. Ey ra vatên; 'Tî Kuveyt ra nişiyeri ma tu kışeni.' Wext wî Londra dî bî ma her tîm telefon dî yobinan dîr mijulî biyên. Mî zi qerar da mî va ez şîno Londra; la ez hema nişiyayo xebera mergi ey ame. Mî wî hin nidi. Ey pê karikaturanê xu dejê Filistinî her cayê dunya ra kerd vîla. Inay ra siyonistan niwaşt wî heyat dî bîmano."⁹

⁶ Olgun, "Devrimci Bir Karikatürist: Naci el-Ali".

⁷ Kıvrak, "Naci el Ali`nin 'Hanzala' Karikatürleri!".

⁸ Kubilay Aktulum, *Müzik ve Metinlerarasılık, Müziklerarası / Göstergelerarası Etkileşimler ve Aktarımlar*, (Konya: Çizgi Kitabevi, 2017), 124.

⁹ Aylin İzmir, "Hanzala Yüzünü Dönecek mi?", *Litros Sanat*, Haziran/10 (2021): 18-19.

Naci el-Ali, bî karikatürê Hanzalayi bî meşhur u namdar. Hanzala, herîndê ey guret u bî vengê Naci el-Aliyi. Naci el-Ali, des serranê xu dî pawa keyeyê xu Filistin ra nefiy bî. Uca ra pê çîrrê Filistin nidi. Ay ra Hanzala her tim tuto des serri mend u qet nibî pil. Naci el-Ali u Hanzala tekiliya viraştog(muellif) u viraziyaye(eser) ra wet zey aste u poste biyi yo. Hanzala, çendêk karikatürê Naci el-Ali yo zey misalê boran u glê zeytuni qey hemî insanan yo sembolê azadi yo.¹⁰

Naci el-Ali, Hanzala hîna dano şînasnayîş: "Ez Hanzala. Nameyê babiyê mî: Muhim niyo. Nameye dadiya mî: Nekbe yani Rocamusibeta pil. Nameyê waya mî: Fatma. Humarê şekalanê mî: Belu niyo; çunki ez her tim warway geyreno". "Hanzala, des serranê xu dî ame dunya u wî her tim des serri maneno. Çi wext ageyra şiyero welatê xu o wext beno pil. Qanuni tebieti ey ri tesir nikenî. Hemtağê ey çîno. Her çî ageyrayîşê ey ra dima beno normal. Mî resimê ey dec u feqiri ri kerdo sembol u nameyê ey Hanzala na pawa! Wî vercu yo tuto Filistinîj bî. La wî pê hişa xu bî cihanşumul. Yo tuto belengaz la çetin. İnay ra insani wayır veciyayi Hanzala u hiskerd ki wî temsilkarê hisanê inan o. Hanzala, teyna yo tuto Filistinîj niyo u wî yo tutêk o heqê insanan mîdafî keno, verê işğalê siyonistan veciyeno. Çîmê Hanzala dî feqiri Filistinîj i. Hemî mehrum u mezlumi Filistinîj i. İta dî Filistin yo welat niya, Filistin insaniyet a."¹¹

Naci el-Ali ra perseni u vani: "Hanzala, çî wext riyê xu çarneno (insanan)?" Wî hîna cewab dano: "Çî wext Eraban hurmetê xu temir kerd, Filistin, bibo azad u insani Filistin ri wayır veciyayi Filistin o wext."¹² Rîna Naci el-Ali ra perseni u vani: "Hanzala çîra destanê xu hetê pey ra ano resneno yobinan?" el-Ali hîna cewab dano: "Eyro ma ra yeno waştîş ma bî usulanê Emerîqa probleman hel biker. Wextêko hînayın dî Hanzala hetê pey destanê xu semedê vervecayîş u redkerdiş resneno yobinan."

2.2. Kitabê Vîndîbîyaye u Hikayeya Hanzalayi

Nuştoğê kitabê *Vîndîbîyaye* ê hikayeyanê Zazaki Lorîn Demîrel a.¹³ Nuştoğ, yo ciniya Zaza ya u vist serranê xu ra dima Zazaki musaya.¹⁴ Nuştoğ, ino kitabê xu serra 2014 dî çap kerda. Kitab 87 ripeli yo u kitab dî bî nameyanê *Gaxan, Hanzala, Vîndîbîyaye, Qendîl, Saya Herame, Demê Qeçaxçîyan, Hardo Dewrêş Şahîd o, Persa Xelete, Ma û İnan* new hikâyeyi ca geni. Nuştoğ, ino kitabê xu dî hetê tema u mewzuyan ra şarê welatê xu ra, zîwanê xu ra, urf u edetanê Zazayan ra, sarewedartîşê Şêx Seidi ra, serranê 1980 u 1990yan dî vengkerdiş u veşnayîşê dewan ra, bêkesiya şarê xu ra, Zazayan u Kurdan sera tadayê iqtîdaran ra, efsaneyaya

¹⁰ Şeyma Tamer, "Toplumsal Hafıza Bağlamında Berlin ve Batı Şeria Duvarlarındaki Çizimlerin Politik Okuması", *Tezkire*, 81/4, 75-89.

¹¹ İzmir, "Hanzala Yüzünü Dönecek mi?", 18-19.

¹² İzmir, "Hanzala Yüzünü Dönecek mi?", 18-19.

¹³ Demîrel, *Vîndîbîyaye*, 17-21.

¹⁴ Özgür Dersim Gazetesi, Yirmisinden Sonra Kirmancki Öğrenip Hikâyesini Yazdı, 12 Mart 2024, <https://www.ozgurdersim.com/yirmisinden-sonra-kirmancki-ogrenip-oykusunu-yazdi>

Evdal Musayi ra u zulmê Îsrail ra behs kena. Nuštoğ, bî ini hikayeyan çarçewayê yo hiş di nusena u wazena wendoğî zi ina hiş ra hiseyê xu bigeri. Ina hiş, wayırvecayışê urf, edet, ziwan u welatê xu yo u vinayışê tada, inkar u asimilasyonê dewleti yo. Demîrel, kitabê xu dî ini tema u mewzuyî bî yo zıwano zelal u herkiyaye şıxulnayı u ardi verê çıman. Kitabê *Vîndîbîyaye* ê hikayeyan miyanê eseranê modernan ê Zazaki dî ca geno.

Miyanê hikayeyanê inê kitabî ra yo hikaye diqetê ma oncena. Ina hikaye, hikayeya Hanzalayî ya. Nuštoğ, bî nuştışê ina hikaye mesaj dana ki zulım zulım o. Ha Filistin dî ha welatê ey dî bîbo zulım zulım o. Inay ra nuštoğ hetê tada, zulım u tepiyamendişê welat, şar u kamiya xu şarê Filistinî nana tiver. Ina hikaye dî ina yena wendiş u famkerdiş. Demîrel, ina hikaye dî zeku êsena tîkê cümleyî xu wendişê resimanê Hanzala ser hewayê resimkerdişî dî nuşti. Nuštoğ, hikaye dî Hanzalayî zey efsane ramocnena. Ino efsane teyna ê Filistin ya zi Ereban niyo ê hemî miletanê bîndestan u zulımvineyan o. Nuštoğ, bî ino ramocnayîşi hişa Rocawani u bî cumleyanê xu hemî gunrîşnayan mehkum kena. Hikayeya Hanzalayî ino kitab dî bî tewirê hikayeya biyografiki hîna ca gena:

"Hanzala 1967 de maya xo ra bîyo. Welatê xo ra dûrî, Lubnan de... Hanzala maya xo ra bîyo nêbîyo des serrî yo. Nameyê pîyê xo çin o, nameyê maya xo Nakbah a, nameyê waya xo Naksa ya. 1967 de dewleta Îsrailî kewte welatê ey, no tarîxê îşgalê welatê Hanzala yo. Hanzala Filistinîj nîyo, Lubnanîj nîyo... Hanzala Ereba o. Nasnameyê xo çin o, welatê kesî ra nîyo.

Filîstîn ma qet to xo vîr a nêkenîme, to ra qeder zobîna welatan de nêciwînîme.

Îşgalê Îsrailî şodir ra dest pêkerd. Boya barûtî gine hardê qeweyî ra, hardî ra wele uşte ra şîye gine asmênî ra. Çimê domanan û cînîyan de hesirî, verê şemigan de bermenê. Hanzalayî destê xo peyê xo de gire daybî. Verê xo dinya ra çarna, kes rîyê kesî de nîyanêdano. Waştena xo, tena azadîya welatê xo ya. Binê pagî ra yew ale vejîna. Zulme ver de vejîna, bîndestîya dişmenî ser o yew ale hejîna. Hewnê Hanzalayî yo. Sond weno verê ale de verê rijîyayena welatê xo de vano "ez qet sîya, kesk u sûra xo, welata xo yê bêkesî xo vîr a nîkena."

Rojbaş Gazze!

Domananê Gazze dêso ke Gazze kerdîbî di het rijnaybî. Yewî biters pey ra sereye xo vet. Hanzalayî a domane dîye bi peşmerîyayîş "Rojbaş" va. Kêneke peşmerîye, aye kî va "Rojbaş Gazze."

Hanzalayî va "Ewro şêrê ma esto." Kêneke va " Eke şêrê şima esto kanê çekê şima? Destê şima de tena texteyî estî." Hanzalayî va "Çekê ma kî nê yê."

Hanzalayî destê xo kerd ra

Hard ra kemere gîrewte eşte tange. Kemere nêgine tange ra wela çolfî de bîye vîndî û şîye. Lingê Hanzalayî mîyanê kul û dirbetan de bibî vîndî labelê Hanzalayî qet no kayê xo canêverda. Her roj keyeyê xo ra vejîya ame meydan û kuçeyanê Rohîlatê Mîyanenî. Nê meydanî de Sanîka Hezar û Yew Şewe musa. Naca de Sîndîrella merde, naca de Baxdat gina war o. Naca de Beyrût binê gonî de mend, Çemê Asî verdîya bi Deryayê Sipîyî.

Întîfade yo Rojawanê Şerîa...

Omîd kotî de yo Hanzala uca de layê destê xo vejeno û kuno serwedardayîşê Filîstînî. Seba Hanzala omîd heyat o. Heyatê azadî yo. Azadîya Ereban.

Eke merdene ame Hanzala destanê xo xo pey de gire dano. Verê felekî de destê kesî ra çîyê nêno.

Firaz bo roşanê Noelî

Baba Noel derdê domananê Rojhilatê Mîyanênî qet nêzaneno.

Înan rê solanê neweyan, kinc û nan ano labelê ê welatê x ora qeder çîyê nêwazenê.

Koma haştîye.

Rojawan ra Ewropa ra elçî yene. Vanê "haştîye bêro." Komê haştîye temaşa keno. Hanzala zaneno peye na merdena ra, bindestîye ra azadîye yena. Hanzala şono ala Îsrailî ano war û ala Filîstînî anceno.

Filîstînîjî pêro vanê "welatê ma Filîstîn o." No hewn şîyarê pêrunan o, ney ra qeder verê çîmanê înan de çîyê nîyaseno. Hanzala nê vengî heşneno, beno şa, vano "welat hîna nêmerdo."

Hanzala asmên di aşme vînenê. Binê aşme de yew cinîke domanê ana dinya. Hanzala destê a cinîke pêgêno. Şîma ra dûrî der o.

Çolê xo de yo Hanzala, dest de kemere, kemere erzeno, rîyê ey de eraq esto. Şîma eraqê Hanzalayî nêvînenê.

Hard ra dara zeytune royena, aza zeytîne de azadîye. Şîma a dare nêvînenê.

Hanzala ke ame dinya des serrî bî. A roje ra nat des serrîya xo de yo. Filîstîn ke azad bî û ê yê ke şîyê xerîbîye agêrayî welatê Hanzalayî, a roje ra dest pêkeno, beno pîl Hanzala." ¹⁵

NETİCE

Edebiyat, hîna yo huner o gav pê fek u vatîşî his u fikirano zîwan, gav pê qelem u nuştîş onayîş u diyayîşan dano nuştîş, gav pê viraştîşê resimanu karikaturan dec u şayîyan ano verê çîman. Edebiyat dî eğleb şexis u qehreman nuştog u viraştogê xu ra kuweno ver u ey ra zafyer beno namdar. Edebiyatê hemî mîletan dî qehremani hînayî estî. İnî qehremanan ra yo zî Hanzala yo. Hanzala, yo qerekerter viraşte yo u bî destê Naci el-Ali ameyo viraştîş; la karikaturvîrazê xu ra tor menşur o. Hanzala rê rê temsilkarê nuştogê xu yo, rê rê zî rîerdan dî çendêk mezlum, mehrum u bindestî estî qey inan beno yo qasîd.

Hanzala, tutêk o, çîrrê nibeno pîl. Çunki viraştogê ey Naci el-Ali, hema çîckêk bî welatê xu Filîstîn ra vecîya. Wext qey ey uca dî vîndert u cemîdîya. İnay ra qehremanê ey Hanzala her tîm çîckêk mend. Hanzala, çî wext Filîstîn bî azad u o ageyra welatê xu o wext beno pîl. Hanzala

¹⁵ Demîrel, *Vîndîbîyaye*, 17-19.

tutêko feqir, bîkes, belengaz o. Qey hemî tutanê mehruman ê dunya ri yo mocnak o. Lingi ey warway ê, çli ey pinekerde yi u porê ey timankerde yo. Hanzala hetêk ra vengê zerra viraştogê xu yo. Çîrrê zur nikeno, peyin dî sebena wa bîbo raşt çita wa ay vano u her tîm hetê heq dî vîndeno. Vateyo kîlm, Hanzala zey viraştogê xuyê Naci el-Ali yo rayîrmot o. Her tîm Filistin ramocneno, Gazze ramocneno u mezluman u bîndestan ramocneno. Diqetê insanan onceno zulîm, tada, bîndesti ser.

Dêsi u bendi ki benateyê insanan dî biyi berz, biyi mani her ca dî zeypi yi. Zulîm, ciyakerdîş, êbinvinayîş, tada u qîrkerdîş sera beni berz. Ini dêsi hereman u mîntiqayanê ciyayan dî bibi zi fam u verveciyayîşê insananê bîndestan pê ê dêsan zeypi yo.

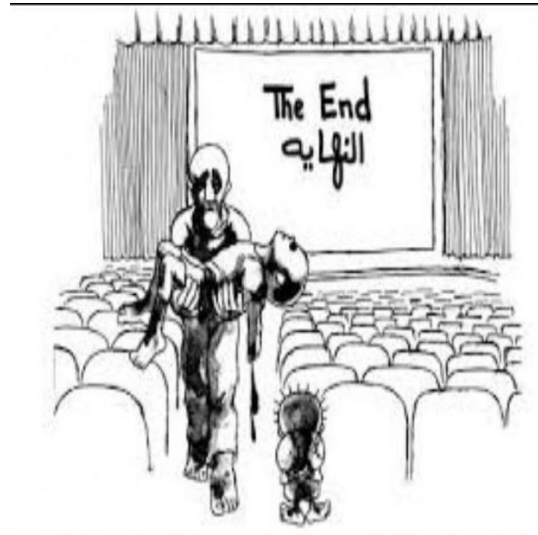
Hetê qerekeri ra tu şexîs nîmaneno ê şexîsî bin ra; la zerra milyaran zeyci ya. Ê zerrî pak u zelal î; cumiyerd u egîdî yi. Verveciyayîşê zalîman u gunrijneyan dî pit, biters u zîxm î. zerra inan hira, cayê inan teng o ya zi çin o, hesirî inan hê verê çîman de; la qey sarewedartîşê her tîm hê pay dî yê. Hanzala zi temsîlkarê ini insanan pakan u mezluman o. Wî yo qerekerî karîkatur o; la zey yo insano gani zalîman tersneno. Derheqê ino Hanzalayî u karîkaturanê ey zaf xebatî biyi, eserî ameyî nuştîş. Ini xebatan ra yo zi kitabê Vîndîbîyaye ê Zazakî dî yo hikayeya Zazakî ya. Nameyê ina hikaye Hanzala ya u ina hikaye Hanzala dona şînasnayîş.

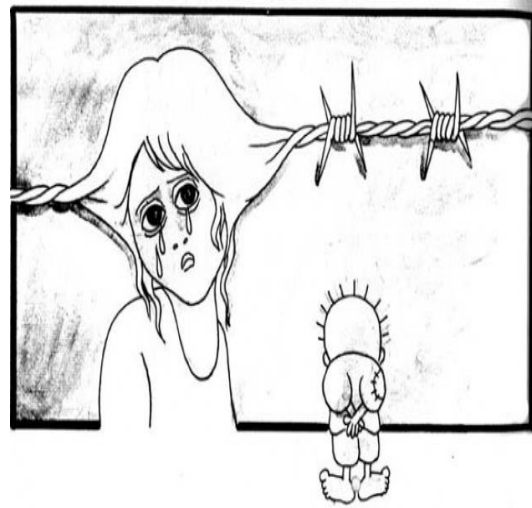
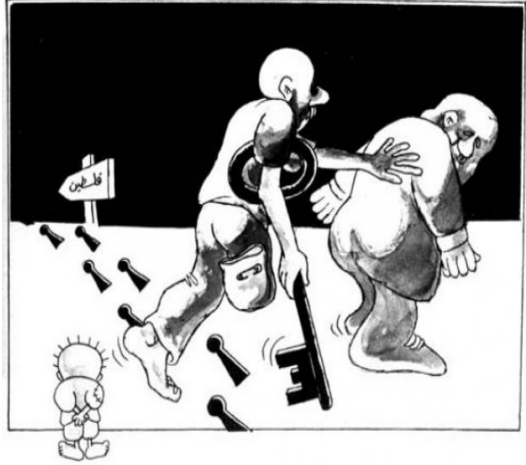
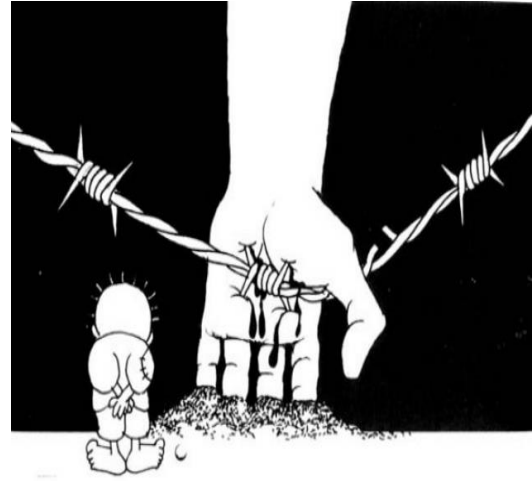
Ina xebat zi hikayeya Hanzalayî ê Zazakî referans gureta. Ina xebat dî hem Hanzala u viraştogê ey Naci el-Ali ra hem zi ina hikaye ra behs biyo. Xebat teknîkanê cigêrayîşanê nitelan ra bî metodê arîdayîşê veri(data) ameyî viraştîş.

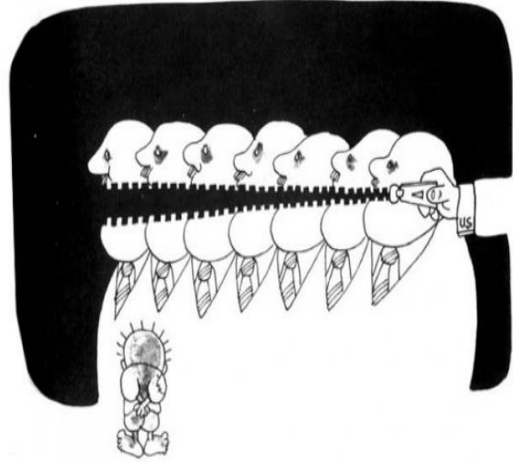
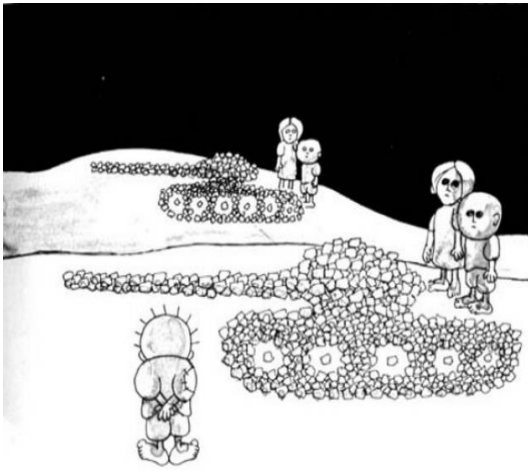
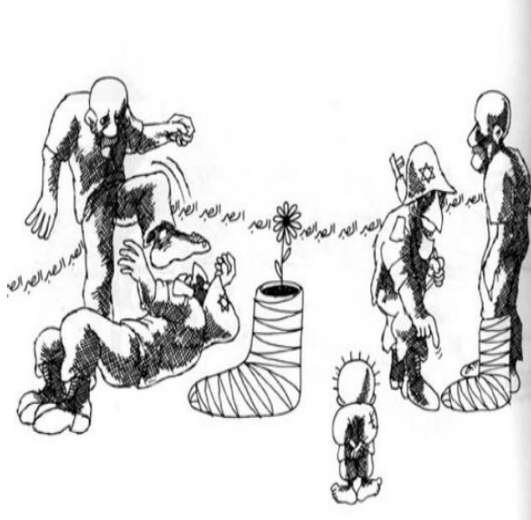
68

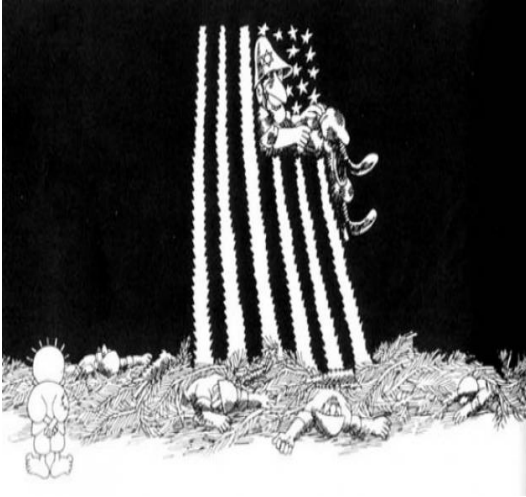
Karîkaturanê Hanzala ra Çend Karîkaturî

Araştîrma
Makalesî

16

71

Araştırma
Makalesi

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı	Bu çalışma tek yazarlıdır.
Değerlendirme	Çift Taraflı Kör Hakem
Etik Beyanı	<p>* Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.</p> <p>* Bu makale; herhangi bir çalışmadan üretilmemiştir.</p> <p>* Bu makale, sempozyum veya kongre gibi herhangi bir zeminde, özet veya tam metin olarak sunulmamış, özgün bir araştırma makalesidir.</p>
Benzerlik Taraması	Yapıldı - Turnitin
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Declaration of Contribution Rate of Researchers	This study has one author.

¹⁶ Qey hemî resîman bionên. Kıvrak, "Naci el Ali`nin 'Hanzala' Karikatürleri!".

Peer-Review	Double Blind Referee
Ethical Statement	<ul style="list-style-type: none"> * It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies utilized are indicated in the bibliography. * This article is not derived from any postgraduate study. * This article is an original research article that has not been presented as an abstract or full text in any ground such as symposium or congress.
Plagiarism Checks	Done - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.

Daxuyaniya Rêjeya Beşdariya Lêkolîneran	Vê lêkolîne yek nivîskar heye.
Nirxandin	Dadwerê du kor
Daxuyaniya Etîk	<ul style="list-style-type: none"> * Hat ragihandin ku di dema amadekirina vê lêkolîne de prensîbên zanistî û exlaqî hatine şopandin û hemû lêkolînen hatine bikaranîn di bîbliyografyayê de cih digirin. * Ev gotar ji tu lêkolînek îsansê nayê wergirtin. * Ev gotar gotareke lêkolîni ya orjînal e ku di tu zemînekê de wek sempozyûm û kongreyê de wek kurte an nivîseke tam nehatiye pêşkêşkirin.
Wekhevî Scanning	Kirin - Turnitin
Pevçûnên Berjewendiyê	Nakokiya berjewendiyên nehatiye ragihandin.

ÇIMEYÎ

Aktulum, Kubilay. *Mûzîk ve Metinlerarasılık, Mûzîklerarası / Göstergelerarası Etkileşimler ve Aktarımlar*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2017.

Benjamin, Walter. *Son Bakışta Aşk*. trc. Ahmet Doğukan vd. İstanbul: Metis Yayınları, 2018.

Demirel, Lorîn. *Vîndîbîyaye*. İstanbul: Weşanxaneyê Vateyî, 2014).

İzmir, Aylin. "Hanzala Yüzünü Dönecek mi?". *Litros Sanat* Haziran/10 (2021): 18-19.

Kivrak, Huzeyfe, "Naci el Ali`nin `Hanzala` Karikatürleri!" *Genç Dergisi*. Erişim: 05 Mart 2024. <http://gencdergisi.com/8223-naci-el-alinin-hanzalakarikaturleri.html>.

Olgun, Ayşe, "Devrimci Bir Karikatürist: Naci el-Ali". *İNSANMER*. Erişim: 13 Mart 2024. https://insamer.com/tr/devrimci-bir-karikaturist-naci-el-ali_128.html.

Özgür Dersim Gazetesi, Yirmisinden Sonra Kırmancı Öğrenip Hikâyesini Yazdı. Erişim: 12 Mart 2024. <https://www.ozgurdersim.com/yirmisinden-sonra-kirmancki-ogrenip-oykusunu-yazdi>.

Tamer, Şeyma. "Toplumsal Hafıza Bağlamında Berlin ve Batı Şeria Duvarlarındaki Çizimlerin Politik Okuması". *Tezkire* 81/4: 75-89.

Turan, Zeynep. "Görsel Kültürde Çocuk: Direnen Çocuk Jestleri Üzerine", *Reflektif Journal of Social Sciences*, 4/3 (2023): 607-619.